

«Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΗΣ, ΑΙΤΙΑ»

«ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΓΙΑ ΝΗΠΙΟΒΑΠΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΑΝΑΔΟΧΟ»

Εγχειρίδιο αναφοράς:

Ιωάννη Κογκούλη

ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ

Εκδόσεις Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2005⁴,

σσ. 44–47, 66–67, 96–98, 131–134, 230–236, 285–288, 432–434, 607–615

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Γ' ΕΞΑΜΗΝΟ

ΙΕΡΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΑΕΑΑ

ΣΥΝΔΙΔΑΣΚΩΝ: π. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

2024-2025

ΘΕΜΑ 1^ο:

**Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΗΣ,
ΑΙΤΙΑ**

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΣΗΜΕΙΑ γ , δ (σελ. 44–47)

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΗΣ, ΑΙΤΙΑ ΕΙΣΑΓΩΓΗ

γ) Λαθεμένες μορφές Κατήχησης και Χριστιανικής αγωγής

γ) Λαθεμένες μορφές Κατήχησης και Χριστιανικής αγωγής

Κατά την πραγμάτωση Κατήχησης ενίοτε διαβρωμένες καταστάσεις, λ. χ. συνδυασμός καλοσύνης με σκληρότητα, αγάπης με υστεροβουλία

1. Η ασυνέπεια των φορέων της Κατήχησης και Χριστιανικής αγωγής

Συχνά: Ασυνέπειες, εσωστρέφεια, εγωκεντρισμός, εκκοσμίκευση, συμπεριφορές των φορέων Κατήχησης που δεν συγκινούν

> δεν συμβάλλουν στη μεταμόρφωση παραμορφωμένης κοινωνίας σε Εκκλησία

> οι νέοι διστακτικοί, επιθετικοί, δύσκολοι συνομιλητές

Κληρικοί: πατερναλισμός > άσκηση λειτουργήματος με αφέλεια και υπεροψία > παραμέληση λαϊκών, ιδιαίτερα των νέων

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΗΣ, ΑΙΤΙΑ ΕΙΣΑΓΩΓΗ

γ) Λαθεμένες μορφές Κατήχησης και Χριστιανικής αγωγής

2. Η «βίαιη συνάντηση με τον Θεό» και η «φίμωση»

Λαθεμένες μορφές εκκλησιαστικών εκδηλώσεων, συμπεριφοράς: «βίαιη συνάντηση με Θεό», «φίμωση»:

Ρύθμιση των πάντων από υπεύθυνους με «τάσεις αυθεντίας», επιβολή αποκλειστικά δικής τους άποψης ως της μόνης αληθινής

Νέοι και όχι μόνο έχουν δικαίωμα έκφρασης λογισμού, ωστόσο υποχρέωση σιωπής

Σήμερα όμως οι άνθρωποι δεν δέχονται αβασάνιστα ό,τι τους προσφέρεται

Εκκλησιαστικό κατεστημένο: ψυχαναγκασμός > καταπιεσμένη συμπεριφορά, δηλητηριασμός γνήσιας εκκλησιαστικής ζωής

Λαθεμένη μορφή κατήχησης

➤ νέοι και όχι μόνο διαμορφώνουν μουσειακή εικόνα για Εκκλησία

Αναγνώριση συμβολής Εκκλησίας στο παρελθόν, αχρησία για παρόν και μέλλον

Η κατάσταση πιο επικίνδυνη όταν η Κατήχηση απαιτεί πνευματική υποταγή: ναι μεν ζητείται γνώμη, όμως ταυτόχρονα ακύρωση λόγου των νέων με «δικαιολογία» αποφυγής «ιεροκατηγορίας»

Συμπεριφορά νέων αποκαλύπτει αδυναμίες Κατήχησης: βάση της η προσωπική φιλοδοξία, τάση προβολής, ναρκισσιστική αυτοεξύψωση, όχι επιθυμία άσκησης αληθινού και αθόρυβου εκκλησιαστικού έργου

Επίσης, πολλές φορές Κατήχηση άριστα οργανωμένη, «ἔσωθεν δὲ γέμει πάσης ἀκαθαρσίας» (Μθ. 23:27): Πνεύμα ξένο με το Ευαγγέλιο και βίωσή του στην ορθόδοξη ζωή

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΗΣ, ΑΙΤΙΑ ΕΙΣΑΓΩΓΗ

δ) Ο σχετικισμός της Ορθόδοξης πίστης και ζωής και η Κατήχηση και Χριστιανική αγωγή

δ) Ο σχετικισμός της Ορθόδοξης πίστης και ζωής και η Κατήχηση και Χριστιανική αγωγή

Σημαντικές επιθέσεις στον πλούτο Ορθόδοξης παράδοσης από επιδιώξεις ισοπέδωσης αντιστάσεων και επιβολής μεταλλαγμένου τρόπου ζωής

Σχετικοποίηση Ορθόδοξης πίστης και ζωής > διαμόρφωση κεντρικής παραφωνίας και στην παιδευτική διαδικασία

Τάσεις ομογενοποίησης κοινωνιών μέσω παγκοσμιοποίησης > παρουσία αντιδράσεων:

Εκδήλωση αυτών με συνειδητοποίηση πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων, που συνιστούν ιδιοπροσωπεία κοινωνιών

1. Οι αποπροσανατολιστικές τάσεις στο έργο της Κατήχησης και Χριστιανικής αγωγής

Αντιφατικές προτάσεις ζωής σε σύγχρονες πλουραλιστικές κοινωνίες

> «παιδαγωγική αμηχανία»

Επιτακτικότερη η ανάγκη ανανέωσης και ανταπόκρισης Κατήχησης στις καινούργιες προοπτικές

Αντιπαράθεση Κατηχητικής στον σχετικισμό, ειδικά στους χώρους Παιδείας και αγωγής, εκπαίδευσης

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΗΣ, ΑΙΤΙΑ ΕΙΣΑΓΩΓΗ

δ) Ο σχετικισμός της Ορθόδοξης πίστης και ζωής και η Κατήχηση και Χριστιανική αγωγή

Η σωστή Παιδεία, αγωγή, μπορεί να προσφέρει δυνατότητα κατανόησης για κάθε τι που δεν υπηρετεί τον άνθρωπο, αλλά υπηρετεί παγκοσμιοποίηση

Η Κατήχηση, επίσης, πρέπει να αντισταθεί σε άγνωστα συμφέροντα: προβολή χρηστικής γνώσης με πολλαπλές μορφές της Εκσυγχρονισμός, κοινωνική αλλαγή: όχι μέσο υπηρετήσης ανθρώπου, αλλά απρόσωπες δυνάμεις που οδηγούν κοινωνικό γίνεσθαι χάριν δικών τους συμφερόντων

Κατήχηση (με λόγο στην Παιδεία γενικότερα): όχι περιορισμός στην απλή παροχή θεωρητικών εκκλησιαστικών γνώσεων

> επέκταση στην υποβοήθηση ανθρώπων να βρουν σωστό προσανατολισμό στη σύγχρονη κοινωνική πραγματικότητα

Χορήγηση αμυντικών μέσων στα μέλη Εκκλησίας: σεβασμός ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, ανοχή, οικολογική συνείδηση, καλλιέργεια ευθύνης, αυθεντικότητα, κριτικός προβληματισμός

Έτσι επιτυγχάνονται:

α) ενδυνάμωση ανθρώπου κατά την ένταξή του στη διαρκώς μεταβαλλόμενη κοινωνία: κλήση να γίνει λειτουργικό μέλος

β) εξασφάλιση πραγματικής ελευθερίας, αποφυγή δουλικής προσαρμογής

γ) Όσο μεγαλύτερη καλλιέργεια, τόσο μεγαλύτερη ανταπόκριση στις απαιτήσεις

ΜΕΡΟΣ Α΄

Η ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΩΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΚΛΑΔΟΣ ΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ ΣΤΗΝ ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΣΚΕΨΗ ΚΑΙ ΠΡΑΞΗ ΚΑΙ ΟΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΕΡΕΥΝΑΣ ΤΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

Η ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΩΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΚΛΑΔΟΣ ΚΑΙ Ο ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΟΣ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΑΥΤΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ

ΣΗΜΕΙΑ 3α1 (σελ. 66–67), 7α–γ (σελ. 96–98)

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΗΣ, ΑΙΤΙΑ

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

3. Όροι που εκφράζουν την Κατηχητική και Χριστιανική Παιδαγωγική

α) Η Κατήχηση ως ο πρώτος όρος σχετιζόμενος με την Κατηχητική και Χριστιανική Παιδαγωγική

Όροι έκφρασης Κατηχητικής και Χριστιανικής Παιδαγωγικής: σχέση με πορεία εξέλιξης της επιστήμης

Από 19^ο αι. και μετά συνηθέστεροι όροι που αποδίδουν αντικείμενο επιστήμης, τρεις:

Κατήχηση, χριστιανική αγωγή, θρησκευτική αγωγή

1. Η Κατήχηση, μια παρεξηγημένη έννοια

Κατήχηση: σύνδεση ιδιαίτερα με μύηση μελών Εκκλησίας στο σώμα Της (πρώτοι αιώνες): κατέχει ιστορική και θεολογική προτεραιότητα

Αξιολογότατη διαδικασία: στόχος: οικείωση αλήθειας από νεαρά μέλη Της, από απομακρυσμένους και από ενδιαφερόμενους να ενταχθούν σε Αυτήν

Ωστόσο: μεταμοντέρνα κοινωνία ζητά αμαύρωση Ευαγγελίου: πρόκληση παραμορφώσεων βασικών θεολογικών, εκκλησιαστικών εννοιών, όπως της έννοιας *Κατήχηση*

Οι έννοιες καθρεπτίζουν σχέση κτιστού και άκτιστου, Τριαδικού Θεού και ανθρώπων

«Κατήχηση» ορόσημο, απαραίτητη λειτουργία στην ιστορία εν Χριστώ ζωής: στις ημέρες μας παρεξήγηση, αλλοίωση όρου

> αποκλίνει από εκκλησιαστική πραγματικότητα: προβολή ανθρωπομορφικών αδυναμιών, περιβολή με μεταλλαγμένο περιεχόμενο, προσαρμοσμένο στην αλλοτρίωση του σύγχρονου ανθρώπου με μορφή ενός «βολεμένου» ηθικιστικού συστήματος

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΗΣ, ΑΙΤΙΑ

ΜΕΡΟΣ Α΄ ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

3. Όροι που εκφράζουν την Κατηχητική και Χριστιανική Παιδαγωγική

α) Η Κατήχηση ως ο πρώτος όρος σχετιζόμενος με την Κατηχητική και Χριστιανική Παιδαγωγική

1. Η Κατήχηση, μια παρεξηγημένη έννοια

Η κατάσταση απόρροια παραγόντων:

1. Πλήρης άγνοια εκκλησιαστικών πραγμάτων > απομάκρυνση ανθρώπου από ορθόδοξη παράδοση > απρόσωπη πορεία, χωρίς πόθο για μέθεξη στα θεία πράγματα
2. Αδιαφορία > χειραγώγηση σε αλλοτριωτικούς τρόπους ζωής, αδιέξοδο
3. Έξαρση αρνητικής διάθεσης για θεσμό και λειτουργία Εκκλησίας

Η παραπάνω κατάσταση > παραποίηση όρου «Κατήχηση»:

Θρησκευτική πλύση εγκεφάλου ανίδεου ανθρώπου από «εκκλησιαστικούς», που έχουν ιδιοτελείς σκοπούς και κίνητρα, στοχεύουν στην ένταξη στην εκκλησιαστική ομάδα

Επίσης ταύτιση όρου με δογματισμό, πειθαναγκασμό, ανελεύθερη, βίαιη ένταξη ανθρώπου σε ιδεολογικό-θρησκευτικό σύστημα: δέσμια ζωή μίας απολυταρχικής πνευματικής επιβολής

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΗΣ, ΑΙΤΙΑ

ΜΕΡΟΣ Α΄ ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

7. Η Κατήχηση στο πλαίσιο του θεσμού της Εκκλησίας και ο γενικότερος προβληματισμός

α) Η ονομασία του θεσμού: «Κατηχητικά σχολεία»

Ο θεσμός κατηχητικών σχολείων (μεγάλη κρίση σήμερα): δυτικόφερτος θεσμός

- «Κυριακό σχολείο» (Sunday School): εκπρόσωπος κατηχητικής κίνησης με αφετηρία Αμερική (παρότι ίδρυση πρώτου 1780 στην Αγγλία, ιδρυτής Robert Raiks, ύστερα μεταπήδηση στην Αμερική)

β) Αίτια αρνητικής φόρτισης και αντικατάσταση της ονομασίας του θεσμού: «Κατηχητικά σχολεία» με άλλες παρεμφερείς

Δυτική προέλευση, αυτονόμησή του από ενορία > αρνητική φόρτισή του

Αυτονόμηση: σύνδεση με Ορθόδοξες χριστιανικές αδελφότητες (αποφυγή συνεργασίας υπευθύνων ενορίας, παρά την ύπαρξη αξιόλογων στελεχών στις αδελφότητες)

Έκφραση αντίρρησης από Επισκόπους ή εφημερίους για λειτουργία Κατηχητικών Σχολείων: αντιδράσεις

Ενίοτε: λειτουργία Κατηχητικών Σχολείων με ανοχή Επισκόπου ή εφημερίου

> προβολή κατηχητικής προσπάθειας ως ιδιωτική πρωτοβουλία

> το Κατηχητικό Σχολείο στο περιθώριο, αποσύνδεση με λατρευτική ζωή και λατρευτικό χρόνο

Αρνητική φόρτιση θεσμού: προτάσεις αλλαγής μορφής: Όχι «σχολείο», αλλά με μορφή Ενοριακών ή Μητροπολιτικών Μαθητικών Ομάδων. Τελευταία: αλλαγή ονομασίας: Χριστιανικές συνάξεις νέων, Νεανικές χριστιανικές συντροφίες, Ενοριακές νεανικές εστίες, Αγωγή νεότητας κλπ

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΗΣ, ΑΙΤΙΑ

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

7. Η Κατήχηση στο πλαίσιο του θεσμού της Εκκλησίας και ο γενικότερος προβληματισμός

γ) Η «Κατηχητική σύναξη» ως ο πληρέστερα ανταποκρινόμενος όρος στην Κατηχητική και Χριστιανοπαιδαγωγική διακονία της Εκκλησίας

Ανάγκη σύνδεσης Κατήχησης με φυσικό της χώρο: Εκκλησία, ενορία

Πλέον κατάλληλος όρος: «**Κατηχητική σύναξη**»

1. Η έννοια του όρου «σύναξη»

«Σύναξη»: συγκέντρωση ανθρώπων, συνάθροιση > σύντομα απέκτησε εκκλησιαστικό περιεχόμενο

Καινή Διαθήκη: «συναγωγή» (Ια. 2:2), «έπισυναγωγή» (Εβ. 10:25) = συγκέντρωση χριστιανών σε χώρο

Ίδια έννοια και στη μεταποστολική εποχή

Άγιος Κλήμης Ρώμης «... ἐν ὁμονοίᾳ ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναχθέντες τῇ συνειδήσει, ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος βοήσωμεν πρὸς αὐτὸν ἕκτενῶς»

2. Η σύνδεση της «σύναξης» με τη θεία Ευχαριστία

Από 3^ο αι.: σύνδεση «σύναξης» με ενότητα πιστών, τέλεση Θ. Ευχαριστίας

Αποστολικές Διαταγές: «Ὡσπερ ἦν τοῦτο τὸ κλάσμα διεσκορπισμένο ἐπάνω τῶν ὁρέων καὶ συναχθὲν ἐγένετο ἓν, οὕτω συναχθήτω σου ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ τῶν περάτων τῆς γῆς εἰς τὴν σὴν βασιλείαν»

Σύνδεση ευχαριστιακής ενότητας με σύναξη γύρω από τάφους Μαρτύρων (Μαρτύριο αγίου Πολυκάρπου)

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΗΣ, ΑΙΤΙΑ

ΜΕΡΟΣ Α΄ ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

7. Η Κατήχηση στο πλαίσιο του θεσμού της Εκκλησίας και ο γενικότερος προβληματισμός

γ) Η «Κατηχητική σύναξη» ως ο πληρέστερα ανταποκρινόμενος όρος στην Κατηχητική και Χριστιανοπαιδαγωγική διακονία της Εκκλησίας

3. Η Κατηχητική σύναξη και η λατρευτική και μυστηριακή ζωή της Εκκλησίας

Ομαδικός χαρακτήρας Κατήχησης στην αρχαία Εκκλησία

Σύνδεση ομαδικού χαρακτήρα με ομαδική Βάπτιση και συμμετοχή στην Ευχαριστιακή σύναξη

Ανανέωση Κατήχησης:

απαραίτητη η αναβίωση του πρώτου χαρακτήρα. Μία τέτοια κατήχηση δικαιολογεί χρήση όρου «Κατηχητική σύναξη», αντί όρου «Κατηχητικό σχολείο»

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

ΒΑΣΙΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ ΣΤΗΝ ΚΑΤΗΧΗΣΗ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

ΣΗΜΕΙΟ 8ζ (σελ. 230–236)

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΗΣ, ΑΙΤΙΑ

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

8. Η Κατήχηση και Χριστιανική αγωγή στον ελλαδικό χώρο

ζ) Βασικά αίτια της κρίσης της ενοριακής Κατήχησης και οι παλαιότερες προτάσεις για την αντιμετώπισή της

1. Ενδογενή αίτια της κρίσης του θεσμού του Κατηχητικού σχολείου

Προέλευση και επίδραση θεσμού Κατηχητικού σχολείου από Κυριακά σχολεία (Sunday Schools): βασικότερα ενδογενή αίτια (κρίση ακόμη και στις μέρες μας)

Πρακτικές παρελθόντος: υπερβολική αυστηρότητα, πουριτανισμός στην ένδυση, συρρίκνωση ελευθερίας νέου > ανάχωμα στην κατηχητική ενοριακή δράση

2. Εξωγενή αίτια της κρίσης του θεσμού του Κατηχητικού σχολείου

Εκβιομηχάνιση, τεχνολογία, πολιτικές, κοινωνικές, ιστορικές εξελίξεις/ανακατατάξεις > ανατροπή κοινωνικών δομών παραδοσιακής ελληνικής κοινωνίας, τρόπου ζωής

Το Κατηχητικό Σχολείο δεν μετέβαλλε μεθόδους, ούτε στόχους

> Διεύρυνση ρήγματος μεταξύ κατηχητικών-εκκλησιαστικών δεδομένων και κοινωνικής πραγματικότητας

> Συχνές απόπειρες μεταρρύθμισης συστήματος Κατηχητικών Σχολείων (εν Ελλάδα Ορθόδοξης Εκκλησίας και Αδελφοτήτων) με σκοπό ανανέωση και εκσυγχρονισμό

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΗΣ, ΑΙΤΙΑ
ΜΕΡΟΣ Α΄
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

8. Η Κατήχηση και Χριστιανική αγωγή στον ελλαδικό χώρο

ζ) Βασικά αίτια της κρίσης της ενοριακής Κατήχησης και οι παλαιότερες προτάσεις για την αντιμετώπισή της

Λίγα αποτελέσματα στα πλατιά στρώματα λαού

Ευθύνη κατηχητικής οργάνωσης: Ιερά Σύνοδος (Αποστολική Διακονία)

Παρότι οργάνωση μεθοδολογίας έργου ενοριών με βάση δυτικά πρότυπα: σοβαρά προβλήματα προσαρμογής

Νεότητα (στο τέλος σπουδών Λυκείου) με πενιχρή θρησκευτική αγωγή, συνεχής υποβάθμιση, όχι υποστήριξη από ενοριακή κατήχηση (εξαιρέσεις λόγω: ενεργοί Μητροπολίτες, ζώσα ενοριακή κοινότητα)

3. Παλαιότερες προτάσεις αντιμετώπισης της κρίσης του θεσμού του Κατηχητικού σχολείου

Φράγκος, Χρήστου, Αγουρίδης, Θεοδώρου (ευθύνη Κατήχησης σε Μητροπολιτικές περιφέρειες, υπηρεσία σε καίριες θέσεις Παν/μίου και Υπουργείου Παιδείας): Διαπιστώσεις και προτάσεις ανανέωσης (φθινόπωρο 1965, εφημερίδα «Δράσις»)

Κων/νος Φράγκος (μελέτη σχέσης κοσμικού και ιερού, διαπιστώσεις):

1) Κρίση Κατηχητικών σχολείων στην Ορθοδοξία σε μικρότερο βαθμό από ό,τι στη Δύση

2) Ρίζα κρίσης: α) κλονισμός χριστιανικών πεποιθήσεων της οικογένειας, β) διάδοση νέων ιδεών, β) κλονισμός πίστης λαϊκών και κληρικών (έλλειμμα ορθοδόξου ήθους)

3) Ανεπαίσθητη κρίση στα Κατηχητικά πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, αυξανόμενη στα της δευτεροβάθμιας (απόδειξη πλημμελούς οργάνωσης για αυτή την ηλικία, έλλειψης μέσων)

4) Κρίση όχι ίδια σε όλην την Ελλάδα

**Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΗΣ, ΑΙΤΙΑ
ΜΕΡΟΣ Α΄
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄**

8. Η Κατήχηση και Χριστιανική αγωγή στον ελλαδικό χώρο

ζ) Βασικά αίτια της κρίσης της ενοριακής Κατήχησης και οι παλαιότερες προτάσεις για την αντιμετώπισή της

Εισήγηση 1970: Οριοθέτηση γραμμής μεταξύ κατήχησης και χριστιανικής αγωγής:

Κατήχηση: εισαγωγή στον χώρο πίστης, μύηση στην εν Χριστώ σωτηρία

Χριστιανική αγωγή: ευρύτερη: ανάπλαση, ένταξη κατηχηθέντων στον κόσμο του καιρού και του τόπου τους

Πρόσκληση να δράσουν σε αυτόν τον κόσμο (παρά αντίθετες απόψεις σύγχρονου κόσμου και χριστιανικής πίστης σε φλέγοντα ζητήματα)

Κατηχητές: Ενσάρκωση λόγων Ιεζεκιήλ: «ιδού ἐγὼ φέρω ἐφ’ ὑμᾶς πνεῦμα ζωῆς ... καὶ δώσω πνεῦμα μου ἐφ’ ὑμᾶς καὶ ζήσεσθε» (Ιεζ. 37:5 – 6). Σπορείς «καλῶν κἀγαθῶν», δίνουν ζωή μέσα από τον Λόγο του Θεού

Επίσκοπος: ανώτατη κατηχητική εξουσία ανά Μητρόπολη

Εποπτεία και διδασκαλία στα κατηχητικά σχολεία

Συνήθως ανάληψη έργου από άλλο πρόσωπο, σε στενή επαφή μαζί του (με βοήθεια και άλλων)

Σημασία έχει όχι αν είναι κληρικός ή λαϊκός, αλλά να είναι αφιερωμένος

Για Κατηχητικά Σχολεία ενορίας υπεύθυνος: Εφημέριος

**Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΗΣ, ΑΙΤΙΑ
ΜΕΡΟΣ Α΄
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄**

8. Η Κατήχηση και Χριστιανική αγωγή στον ελλαδικό χώρο

ζ) Βασικά αίτια της κρίσης της ενοριακής Κατήχησης και οι παλαιότερες προτάσεις για την αντιμετώπισή της

Ευσέβεια και καταλληλόλητα υποχρεωτικά προσόντα του

Διδασκαλία: Κατηγητές και βοηθοί τους. Ιερείς και θεολόγοι αρμόδιοι, όμως πρέπει να έχουν ζήλο

Επιμόρφωση: Κατηχητικά φροντιστήρια, έξοδοι κατηχητών σε Ιερές Μονές (επικοινωνία μεταξύ τους, ανταλλαγή σκέψεων, άνοιγμα καρδιάς)

Μόνιμοι και έμμισθοι κατηγητές: Καλύτερη απόδοση

Όχι αρκετό να γίνεται το έργο από εθελοντές

Μετά τη Θεία Λειτουργία σε χώρο του Ναού προσφορά στους νέους του κατηχητικού λόγου με στόχο δημιουργία κατηχητικής συνείδησης σε όλους τους νέους

Μόνο τότε τα Κατηχητικά προσφέρουν στην Εκκλησία

Αλλιώς (με ατελή χρήση οπτικοακουστικών μέσων) το «δῶρον τοῦ Θεοῦ» θα καταντήσει ουτοπία, φαινόμενο κοροϊδίας

Παν. Χρήστου: Έρευνα και συμπέρασμα: Αιτία κρίσης: όχι ο τρόπος διδασκαλίας, αλλά κυρίως η προσπάθεια ρύθμισης κοινωνικού ήθους νέων που στηρίζεται στην απαγόρευση

Οι νέοι δεν θέλουν άτεγκτους συνομιλητές (γονείς, δασκάλους, κατηγητές), τέλειους, ψυχρά προγραμματισμένα ρομπότ, βράχους ηθικής, αλλά ανθρώπους με ελαττώματα και ατέλειες, έτοιμους να διορθωθούν ύστερα από διάλογο

**Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΗΣ, ΑΙΤΙΑ
ΜΕΡΟΣ Α΄
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄**

8. Η Κατήχηση και Χριστιανική αγωγή στον ελλαδικό χώρο

ζ) Βασικά αίτια της κρίσης της ενοριακής Κατήχησης και οι παλαιότερες προτάσεις για την αντιμετώπισή της

Ευ. Θεοδώρου: Ίδια γραμμή

Βάρος ευθύνης στην Εκκλησία:

Δύο σοβαρές αιτίες κρίσης:

1) Δεν υπάρχει σαφές και συγκεκριμένο κατηχητικό ιδεώδες

Αντίθετα, καλλιέργεια αυστηρού θρησκευτικού μυστικισμού

Περιορισμός στην ωριαία διδασκαλία, όχι διαμόρφωση ολόκληρης ζωής από την προσευχή μέχρι την ψυχαγωγία

2) Μεθοδολογικές και διδακτικές ατέλειες διδασκαλίας

Έλλειψη μεθόδων αυτενέργειας μαθητών

Σε αυτό συμβάλλουν και διδακτικά εγχειρίδια

**Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΗΣ, ΑΙΤΙΑ
ΜΕΡΟΣ Α΄
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄**

8. Η Κατήχηση και Χριστιανική αγωγή στον ελλαδικό χώρο

ζ) Βασικά αίτια της κρίσης της ενοριακής Κατήχησης και οι παλαιότερες προτάσεις για την αντιμετώπισή της

Προϋπόθεση λύσης: Εξέταση θετικών και αρνητικών στοιχείων Κατηχητικού

Θετικά στοιχεία

- 1) Επικοινωνία, σωστές διαπροσωπικές σχέσεις
- 2) Σύνδεση νέου με ζωή Εκκλησίας, εμπλουτισμός διδακτέας ύλης με αγιολογικό περιεχόμενο, χρήση Ναού
- 3) Καλλιέργεια φιλικότητας (παιχνίδι, εκδρομές), άνεση, γλυκύτητα (έλλειψη «ιεράς εξέτασης», αξιολόγησης)
- 4) Ελεύθερος διάλογος διδασκάλου και διδασκομένου
- 5) Εθισμός παιδιών στην ομαδική εργασία > ατομική και θρησκευτική κοινωνικοποίηση με ανώδυνο τρόπο
- 6) Εντοπισμός στο κατηχητικό κάτι διαφορετικού από σχολικό μάθημα. Διαφορετική προσέγγιση, πιο φιλική από την του σχολείου
- 7) Ανάλυση, σχολιασμός, περαιτέρω επεξεργασία-συζήτηση κοινωνικών θεμάτων, θεμάτων που καίνε, επικαίρων θεμάτων (που συνήθως αντιμετωπίζονται ως tabou, με αποτέλεσμα παραπληροφόρηση και εμπλοκή νέων στις απατηλές παγίδες της κοινωνίας)

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΗΣ, ΑΙΤΙΑ
ΜΕΡΟΣ Α΄
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

8. Η Κατήχηση και Χριστιανική αγωγή στον ελλαδικό χώρο

ζ) Βασικά αίτια της κρίσης της ενοριακής Κατήχησης και οι παλαιότερες προτάσεις για την αντιμετώπισή της

Αρνητικά στοιχεία:

1) Μεγάλη αυστηρότητα (παλιότερα), ακαμψία > απομάκρυνση νέων

Απαγόρευση συμμετοχής σε κοινωνικές εκδηλώσεις (χορούς, θέατρο, κινηματογράφος), χρήση στοιχείων εξομολόγησης στο κατηχητικό

2) Χρήση σχολικών χώρων, χωρίς μυσταγωγικό-αναγωγικό χαρακτήρα

3) Διδασκαλοκεντρική διδασκαλία, μονολογική

Δασκαλίστικο ύφος, παντογνώστες > απωθούν νέους

4) Χρήση πάγιας, καθιερωμένης ύλης (σχεδόν ίδια με ύλη μαθήματος θρησκευτικών)

5) Προτεσταντική προέλευση τραγουδιών, όχι ανταπόκριση στις ανάγκες, ενδιαφέροντα νέων Ελλάδας

Επιβολή από οικογένεια και σχολείο συμμετοχής στο Κατηχητικό: όχι παρακολούθηση μόνο και μόνο από αντίδραση

**Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΗΣ, ΑΙΤΙΑ
ΜΕΡΟΣ Α΄
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄**

8. Η Κατήχηση και Χριστιανική αγωγή στον ελλαδικό χώρο

ζ) Βασικά αίτια της κρίσης της ενοριακής Κατήχησης και οι παλαιότερες προτάσεις για την αντιμετώπισή της

Σ. Αγουρίδης: Προτάσεις ρεαλιστικής αντιμετώπισης:

1) Οργάνωση κατηχητικών σχολείων σε ομάδες των 10: διευκόλυνση ανάπτυξης κλίσεων και προτιμήσεων

2) Εκπαίδευση κατηχητών σε φροντιστήρια Αποστολικής Διακονίας, ώστε να προσφέρουν ενδιαφέρουσα διδασκαλία

3) Καινούργια, κατάλληλα εγχειρίδια βασισμένα α) στην ύλη του σχολείου, β) στη ζωή της Εκκλησίας, γ) στην καθημερινή ζωή των παιδιών και νέων, όχι σε εξωπραγματικά στοιχεία ή κοινωνικές ουτοπίες.

4) Κέντρα νεότητας για συγκεντρώσεις νέων. Το μάθημα όχι στον Ναό.

Ψυχαγωγία, συντροφιά, κοινά ενδιαφέροντα, καλές διαπροσωπικές σχέσεις εφημερίων και υπευθύνων θρησκευτικών οργανώσεων προκαλούν ενδιαφέρον νέων

**Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΗΣ, ΑΙΤΙΑ
ΜΕΡΟΣ Α΄
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄**

8. Η Κατήχηση και Χριστιανική αγωγή στον ελλαδικό χώρο

ζ) Βασικά αίτια της κρίσης της ενοριακής Κατήχησης και οι παλαιότερες προτάσεις για την αντιμετώπισή της

Αλλαγές σε Μητροπόλεις > εκπληκτικά αποτελέσματα

Σύνθημα για μελλοντικές αλλαγές: «ὁ τολμῶν νικᾷ»

Πείρα παρελθόντος, διάθεση αυτοκριτικής και βελτίωσης παρόντος > μέλλον όχι τόσο δυσοίωνο

Νόμος διοργάνωσης Αποστολικής Εκκλησίας προέβλεπε για τους κατηχητές:

1. Διορισμός κατηχητή σε ένα ή περισσότερα κατηχητικά σχολεία με πρόταση τοπικού συμβουλίου και απόφαση κεντρικού συμβουλίου Αποστολικής Διακονίας, πτυχιούχος Θεολογικής με μισθό γραμματέα ή απόφοιτος εκκλησιαστικής σχολής με μισθό ακολούθου, απόλυση κατόπιν πρότασης τοπικού συμβουλίου και απόφασης κεντρικού συμβουλίου

2. Ειδικοί κανονισμοί από το κεντρικό συμβούλιο, εγκρινόμενοι από Ι. Σύνοδο θα κανονίσουν λεπτομερώς λειτουργία σχολείων, καθήκοντα κατηχητών

3. Ελλείψει ιδιαιτέρων κατηχητών μπορούν να διορίζονται προφορικά από τα τοπικά συμβούλια και ιερείς, καθηγητές θεολογίας μέσης εκπαίδευσης, δημοδιδάσκαλοι, άλλα πρόσωπα και των δύο φύλων, για ορισμένο χρόνο και με μισθό που θα ορίζεται από το κεντρικό συμβούλιο της Αποστολικής Διακονίας

Αυτά όμως δεν πραγματώθηκαν

ΜΕΡΟΣ Β΄

**Η ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ
ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΞΗ ΣΤΗΝ ΠΑΙΔΙΚΗ ΚΑΙ ΕΦΗΒΙΚΗ
ΗΛΙΚΙΑ**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

**ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΟΙ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΙ ΚΑΙ
ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ**

**ΑΥΘΕΝΤΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ
ΚΑΤΗΧΗΣΗΣ ΚΑΙ**

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

ΣΗΜΕΙΟ 2 (σελ. 285–288)

**Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΗΣ, ΑΙΤΙΑ
ΜΕΡΟΣ Β΄
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄**

Για την αυθεντική παιδεία βλ. εισαγωγικά σελ. 282–285

Αυθεντική παιδεία: Στόχος Κατήχησης

Βασικό πλαίσιο οριοθέτησης Αυθεντικής Παιδείας και Κατευθυντηρίων Σκοπών Κατήχησης:

Πρωταρχικός ΣΚΟΠΟΣ:

Θεμέλιο: η αυθεντική παιδεία

Κέντρο: το δίπολο πρόσωπο-κοινότητα (ένταξη στην κοινότητα δεν συνεπάγεται αναίρεση προσώπου, ούτε αυτονομία του)

Οδηγός: η υγιαίνουσα διδασκαλία

Έργο της εν λόγω Παιδείας:

Προσφορά στους νέους Εκκλησίας αναγκαίας βοήθειας ώστε να ΓΙΝΟΥΝ άρτιοι, ολοκληρωμένοι ως προσωπικότητες, «κοσμοπολίτες», κόσμημα του κόσμου, οικουμενικοί, παγκόσμιοι άνθρωποι και ΟΧΙ παγκοσμιοποιημένοι (ομογενοποιημένοι)

**Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΗΣ, ΑΙΤΙΑ
ΜΕΡΟΣ Β΄
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄**

Χαρακτηριστικά γνωρίσματα Αυθεντικής Παιδείας:

Ουσιοκρατική, εμπειρική, αιώνια ισχύ, χρηστοηθής, οδοδείκτης, προοδευτική, διαγενεαλογική (όχι απομόνωση από το ΟΛΟΝ του ανθρώπου, όχι τεμαχισμός χρόνου, όχι εξάρτηση από «εκσυγχρονισμό»· συμβολή, συνδημιουργία πολιτισμού), διάκριση σε θεωρητική και πρακτική

Προβάλλει:

- 1. Άσκηση σε έργα αρετής, κοινότητας βίου, κάθαρσης ψυχής, ενοπτρισμού για αυτογνωσία**
- 2. Τρόπο ζωής, εφαρμοσμένο στα πρόσωπα αγίων: διαγενεαλογικά έσοπτρα αυτογνωσίας και ήθους: αναδεικνύουν πνευματική τους ταυτότητα με τον βίο τους**

Αυθεντική Παιδεία: **Ανάχωμα στην μετάλλαξη ανθρώπων (ιδιαίτερα παιδιών και εφήβων)**

Ξένη:

- 1. Με ιδεολογίες, προκαταλήψεις για «συγχρονισμό» του θεοειδή προσανατολισμού ανθρώπου**
- 2. Προς κάθε ταύτιση χρονοτοπικής ψύξης βιολογικού είδους. Διατήρηση (συν-τηρεί = τηρεί μαζί) βασικά στοιχεία κοινότητας ζωής.**

**Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΗΣ, ΑΙΤΙΑ
ΜΕΡΟΣ Β΄
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄**

2. Η Αυθεντική Παιδεία, ερμηνείες και παρερμηνείες και η Κατήχηση και Χριστιανική αγωγή

Ο σημερινός χριστιανός σε δίνη: νεωτερικός τρόπος ζωής

α) Η Αυθεντική Παιδεία στο πλαίσιο του νεωτερικού τρόπου ζωής

Μοντέρνα κοινωνία: συμπαγής Νεωτερικότητα, που διαχωρίζεται σε Πρώιμη (17^{ος}–20^{ος} αι.), Μέση (μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο) και Ύστερη (μετά την πτώση τείχους Βερολίνου, 09/11/1989). Παράλληλα, χρήση όρου Ρευστή Νεωτερικότητα: αρχή μετά την Παγκόσμια Οικονομική Κρίση

1. Η Αυθεντική Παιδεία, μοντέρνα και παραδοσιακή κοινωνία

Βασικό λάθος κατά την αντιδιαστολή μοντέρνας με την παραδοσιακή κοινωνία: Στην πρώτη περίπτωση προβολή αρνητικών, ενώ στη δεύτερη των θεωρουμένων θετικών γνωρισμάτων

Παραδοσιακή: προβολή κανόνων ως δήμιος στο λαιμό ανθρώπων, απολυταρχικότητα εξουσία, απόλυτος προορισμός (Χριστιανισμός), ένταξη ανθρώπων σε κοινωνικές τάξεις, δέσμευσή τους από αυτές, ανδροκρατία, ανελευθερία καθορισμού μέλλοντος και αποφάσεων για αυτό, περιορισμός εκπαίδευσης σε λίγους, επικράτηση προλήψεων και δεισιδαιμονιών, μοιρολατρία, υποβαθμισμένη θέση γυναίκας, αντιμετώπιση παιδιών και εφήβων ως εργατικά χέρια γονέων, απαράδεκτη προσπάθεια θεσμικής ιεραρχίας στη Δύση να ελέγχει ζωές πιστών

Μοντέρνα κοινωνία: Εκρηκτική ανάπτυξη τεχνολογίας, κατακλυσμός πληροφορίας/πληροφορικής: αποστέρηση πιστοποιητικού ανθρωπιάς. Ο άνθρωπος

- Πνευματικά ανάπηρος οδηγείται στον αμοραλισμό, στη θεοποίηση ύλης, στην αποϊεροποίηση ζωής

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΗΣ, ΑΙΤΙΑ
ΜΕΡΟΣ Β΄
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

*2. Η Αυθεντική Παιδεία, ερμηνείες και παρερμηνείες και η Κατήχηση και Χριστιανική αγωγή
α) Η Αυθεντική Παιδεία στο πλαίσιο του νεωτερικού τρόπου ζωής*

2. Η Αυθεντική Παιδεία σε σχέση με την επικράτηση παραμορφωτικών κοινωνικών καταστάσεων

Διαφωτισμός, βιομηχανική επανάσταση: σημαντικές αλλαγές στη ζωή ανθρώπων: ελευθερία κινήσεων, δυνατότητα πρόσβασης στην εκπαίδευση, υπέρβαση κοινωνικών στερεοτύπων, απελευθέρωση γυναίκας

Ωστόσο: διευκόλυνση επικράτησης παραμορφωτικών καταστάσεων: αρκέστηκε σε εξωτερικού τύπου αλλαγές

> ανάγκη οι αλλαγές να συνοδεύονται από καλλιέργεια εσωτερικού ήθους

> Αφανισμός εκατομμυρίων ανθρώπων (πόλεμοι), καταστροφή πολιτισμών, χρήση νέας τεχνολογίας για εξυπηρέτηση υποχθόνιων στόχων

Πολλοί ίσως συμφωνούν με George Monbiot, με τους θιασώτες της «μετανεωτερικότητας» του **πλανητικού ανθρώπου**, της **πλανητικής κοινωνίας** > **πολτοποίησης των πάντων**, της κατασκευής μίας παγκόσμιας κοινωνίας υποτελών (Subjects), στα όρια ενός γενικευμένου ολοκληρωτισμού

G. Monbiot: εκλαϊκεύει «προοδευτική» ανθρωπολογία μετανεωτερικής του φιλοσοφίας. Υπόδειγμα: φυλή Πιράχα στον Αμαζόνιο όπου οι άνθρωποι: ατομική ή συλλογική μνήμη το πολύ δύο γενεών· όχι ζωγραφική ή άλλη τέχνη, ούτε λογοτεχνία, καμμία ερμηνεία για δημιουργία κόσμου, ούτε μύθους. Επικοινωνία μόνο για αισθητά αντικείμενα εμπειρίας, όχι για αφηρημένα θέματα. Ό, τι όχι αισθητά αντιληπτό, δεν υπάρχει

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΗΣ, ΑΙΤΙΑ

ΜΕΡΟΣ Β΄

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

2. Η Αυθεντική Παιδεία, ερμηνείες και παρερμηνείες και η Κατήχηση και Χριστιανική αγωγή

β) Οι συνέπειες του νεωτερικού τρόπου ζωής στην Αυθεντική Παιδεία

1. Αυθεντική Παιδεία στο πλαίσιο της από μέρους του ανθρώπου μετάθεσης ευθυνών

Το μοντέρνο μετάλλαξε σκέψη, αρνητική επίδραση στον τρόπο κατανόησης Αυθεντικής Παιδείας. Προς τα χείρω ή προς τα βελτίω;

Εξέλιξη της τεχνολογίας, μέσων ενημέρωσης, διαδικτύου (ο πλανήτης ένα μεγάλο χωριό), δεν εμπόδισε εμπορευματοποίηση των πάντων, δημιουργία καταναλωτικής κοινωνίας

Όλα αυτά:

- **Δεν αποτέλεσαν ανάχωμα, ώστε να γίνεται ουσιαστικά λόγος για ανθρώπινα δικαιώματα, αλλά και για ανθρώπινες υποχρεώσεις, για πραγματικό σεβασμό του άλλου και αντιμετώπισή του ως ανθρώπου**

Δεν εμποδίστηκε η οικονομική κρίση, η μετάλλαξη του οικογενειακού θεσμού, η συρρίκνωση στην εργασία

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΗΣ, ΑΙΤΙΑ
ΜΕΡΟΣ Β΄
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

2. Η Αυθεντική Παιδεία, ερμηνείες και παρερμηνείες και η Κατήχηση και Χριστιανική αγωγή

β) Οι συνέπειες του νεωτερικού τρόπου ζωής στην Αυθεντική Παιδεία

2. Η Αυθεντική Παιδεία και οι συνέπειες της σύγχρονης εποχής

Χαρακτηριστικά μοντέρνας εποχής: επικράτηση ατομισμού, ελευθεριότητα, πανσεξουαλισμός, δημιουργίας ανέραστης κοινωνίας > επίδραση στον τρόπο αντίληψης της Παιδείας

Αποτέλεσμα

1. Καλλιέργεια ζωής χωρίς νόημα, απομάκρυνση από την όντως ζωή και αγιότητα Χριστού

2. Αποστασιοποίηση από ένταξη στην οντολογική ανακαίνιση σύνολης της ζωής, όπως αυτή εκφράζεται στις διαπροσωπικές σχέσεις και γενικότερα στον τρόπο ύπαρξης και λειτουργίας του.

> Πολυπρόσωπη αλλοτρίωση, ιδιαίτερα παιδιού και εφήβου > κατάσταση πνευματικής ατονίας, αυτοεξορία από Εκκλησία

Προετοιμασία εδάφους ώστε να επιβληθεί καλλιέργεια παγκοσμιοποιημένου ανθρώπου

Κοινωνικό προσωπείο (υποκρισία) αυτών που ετοιμάζουν αυτό το έδαφος

Αντίδραση λογίων (Κάλφογλου)

> Κάθε άνθρωπος (ιδιαίτερα ο νέος) στερείται σταθερής πορείας, σύγκρουση με αφύλακτες πόρτες της άγριας πραγματικότητας

ΜΕΡΟΣ Γ΄

Η ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΞΗ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΕΝΗΛΙΚΕΣ

ΤΜΗΜΑ Ι.

Η ΕΠΑΝΑΚΑΤΗΧΗΣΗ ΚΑΙ Ο ΕΠΑΝΕΥΑΓΓΕΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΒΑΠΤΙΣΜΕΝΩΝ ΕΝΗΛΙΚΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

Η ΚΑΤΗΧΗΣΗ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΕΠΑΝΑΚΑΤΗΧΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΝΤΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ

ΣΗΜΕΙΑ 1, 2 (σελ. 607–615)

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΗΣ, ΑΙΤΙΑ

ΜΕΡΟΣ Γ΄

ΤΜΗΜΑ Ι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

Εισαγωγικά: σελ. 606

Ο σύγχρονος ορθόδοξος στην Ελλάδα και στη διασπορά (νηπιοβαπτισμένος) ακατήχητος, εν αγνοία της ζώσης πίστεως, πεθαίνει με κάποιες αόριστες ελπίδες, βασισμένες σε θρησκευιοληψία (εάν δεν καλυφθεί από αθεϊσμό)

Αιτία αρνητικής κατάστασης ως προς την κατάρτιση των μελών της Εκκλησίας: ουσιαστική απουσία Κατήχησης. Ανάγκη ανταπόκρισης Εκκλησίας σε αυτή τη διακονία, από τις πλέον σημαντικές στην αρχαία Εκκλησία

Κατήχηση ως δυναμικό γεγονός: στόχος: διδακτική δράση, πνευματική μέριμνα. Το έργο της ενορίας αφορά όλους

Ενδεικνυόμενη μέθοδος: Εξεύρεση διαύλων επικοινωνίας με απομακρυσμένους και περιθωριοποιημένους ενορίτες. Οι διάυλοι αυτοί θα πρέπει να είναι αποτέλεσμα:

- **Ενοριακής αυτοσυνειδησίας, υπαγορευόμενη από πνεύμα ευρύτερου διαλόγου με αποκομμένα μέλη**

Εισαγωγικά:

Πρώτον: Ανάγκη προσέγγισης όλων μελών της Εκκλησίας με ανιδιοτελή αγάπη

Δεύτερον: Η Κατήχηση έχει:

- **Ως κέντρο δράσης, αφετηρία, τέλος, την Αγία Τράπεζα, μυστηριακή και λατρευτική ζωή Εκκλησίας (όχι κάποιο γραφείο της ενορίας ή κάποια αίθουσα)**

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΗΣ, ΑΙΤΙΑ ΜΕΡΟΣ Γ΄ ΤΜΗΜΑ Ι. ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

1. Η παγκόσμια εικόνα αποϊεροποίησης και περιθωριοποίησης του Χριστιανισμού

Διαφωτισμός: καταπολέμηση Χριστιανισμού, περιθωριοποίηση

Καπιταλισμός, μαρξισμός: απαξίωσης ανθρώπινης ύπαρξης > θάνατος ανθρωπιάς σήμερα

α) Η εξορία του Χριστού από τα κατ' όνομα χριστιανικά κράτη

Μετά τη Μεταρρύθμιση (16^{ος} αι.), Διαφωτισμό (18^{ος} αι.), Γαλλική Επανάσταση: επικράτηση «εκκοσμίκευσης» = αμφισβήτηση εκκλησιαστικής αυθεντίας, προσπάθεια **απεκκλησιαστικοποίησης** και αποϊεροποίησης κοινωνιών, περιορισμός θρησκευτικότητας στην ατομική επιλογή, ατομοκρατία

Νεωτερικότητα: προμηθεισμός, μέσα από μαζική εκκοσμίκευση, οδηγούμαστε σε αυτό που ο Max Weber αποκάλεσε «απομάγευση του κόσμου». Απώλεια ιερού χαρακτήρα κόσμου, αποκοπή ανθρώπων από θείο, υποκατάσταση χαμένης ασφάλειας με τιτανική, προμηθειική αίσθηση κυριάρχου κατακτητή του περιβάλλοντος και κόσμου

> Μαζική αποϊεροποίηση περιβάλλοντος: αναγωγή του σε μία τεράστια μηχανή για ικανοποίηση απεριόριστων ανθρωπίνων επιθυμιών

Γευόμαστε συνέπειες αυτού του φαινομένου, επίσης του ακράτου οικονομικού νεοφιλελευθερισμού, νέου τύπου κοινωνικού δαρβινισμού (θυσία των πάντων στον παραγωγισμό και βιομηχανισμού, προντουκτιβισμού)

Αντικατάσταση σχέσης «Εγώ-Εσύ» με εργαλειακή σχέση «Εγώ-Αυτό» (Μάρτιν Μπούμερ), όχι μόνο σε σχέση με φύση και Άλλο και με εαυτό μας. Συνέπεια αφειδούς χρήσης Λογικής: αποϊεροποίησης ζωής

1. Η παγκόσμια εικόνα αποϊεροποίησης και περιθωριοποίησης του Χριστιανισμού

α) Η εξορία του Χριστού από τα κατ' όνομα χριστιανικά κράτη

• **Εξορία του Χριστού και περιθωριοποίησης διδασκαλίας Του από τα κατ' όνομα χριστιανικά κράτη**

Συνέπειες στη Δύση: Αποβαπτίσεις, πωλήσεις/εκμισθώσεις ναών, αύξηση παραθρησκείας

Επικράτηση αλαζονείας, αίσθησης αυτάρκειας, αποδοχή συγκρητιστικών σχημάτων, κυρίως από τους κρατούντες

Συνέπεια όλων αυτών:

1. Μετάλλαξη χριστιανικά εμπνεόμενων εννοιών για: ειρήνη, καταλλαγή, αλληλεγγύη, μη χρήση βίας

2. Κυρίως στη Δύση: επικράτηση συμβιβασμών, υποχωρήσεων, νομοθετήματα που εκφράζουν αλλοτριωμένη ανθρώπινη εικόνα.

Παράδειγμα αλλοτρίωσης δυτικών κοινωνιών: Ευρωπαϊκή Συνταγματική Συνθήκη: **αγνόηση χριστιανικής κληρονομιάς Ευρώπης**

Προσπάθεια αλλοίωσης πνευματικής φυσιογνωμίας Ευρώπης (διαμορφώθηκε στη βάση ελληνικού πολιτισμού, ρωμαϊκού δικαίου και χριστιανικής Αποκάλυψης)

Προσπάθεια αποκοπής από ρίζες και υποταγής ανθρώπου, ως έμβιας μηχανής, στην κατ' επίφαση «ανοικτή» και ψευδεπίγραφα «πλουραλιστική κοινωνία». Η επίθεση συνέπεια εκφυλισμού, νοσηρότητας αδηφάγου αυτοαναφορικού ατόμου, πίστη στην παντοδυναμία του. Ισοθεισμός, ειδωλοποίηση ανθρώπου > αχαλίνωτος ναρκισσισμός

«Αυτείδωλον ἐγενόμην», «ἰδοὺ κεῖμαι γυμνός» Άγιος Ανδρέας Κρήτης, *Μέγας Κανών*

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΗΣ, ΑΙΤΙΑ
ΜΕΡΟΣ Γ΄
ΤΜΗΜΑ Ι.
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

1. Η παγκόσμια εικόνα αποϊεροποίησης και περιθωριοποίησης του Χριστιανισμού

α) Η εξορία του Χριστού από τα κατ' όνομα χριστιανικά κράτη

Προώθηση άμεσα ή έμμεσα αποϊεροποίησης: αποβολή ιερού από καθημερινότητα.

Αυτονόμηση από τον Θεό στο όνομα της ανεξιθρησκείας και ανθρωπίνων δικαιωμάτων > Ορθοδοξία = κάτι μακρινό και τελετουργικό, χωρίς άμεση σχέση με καθημερινότητα

Στο πλαίσιο του modern και postmodern μεθοδεύεται:

- **Απομάκρυνση εκκλησιαστικών συμβόλων από δημόσιους χώρους, αποσύνδεση εκκλησιαστικών εορτών από σύστημα επίσημων κρατικών αργιών, διοχέτευση αντίληψης ότι καθετί θρησκευτικό είναι οπισθοδρομικό**

Προβολή μοντέλου θρησκευτικού συγκρητισμού (οι θρησκείες ως ένα και το αυτό κοινωνικό σύστημα)

Προβολή νομιμοποίησης συμμετοχής σε θρησκευτικές εκδηλώσεις διαφόρων θρησκειών, μαγικών, δαιμονολογικών συστημάτων βάσει εργαλειακού ορθολογισμού «ανοχής» των διαφορών

Προώθηση παραδοχής ότι θρησκεία όχι απαραίτητο στοιχείο καθημερινότητας, κύρια διάσταση η τελετουργική

Πλήρης διαστροφική αναστροφή: υποκατάσταση του είναι, ουσιαστικού, πρωταρχικού και «προτέρου», δηλαδή αυθόρμητης εκκλησιαστικής εμπειρίας, υπερβατικής σχέσης ανθρώπου και Θεού με το «φαίνεσθαι», τυπικό, «έπιγενόμενον» και ύστερον

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΗΣ, ΑΙΤΙΑ

ΜΕΡΟΣ Γ΄

ΤΜΗΜΑ Ι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

1. Η παγκόσμια εικόνα αποϊεροποίησης και περιθωριοποίησης του Χριστιανισμού

β) Η ανάγκη ανακάλυψης εκ νέου από τα Δυτικά κράτη της σώζουσας αλήθειας και μάλιστα στην αυθεντική μορφή της

β) Η ανάγκη ανακάλυψης εκ νέου από τα Δυτικά κράτη της σώζουσας αλήθειας και μάλιστα στην αυθεντική μορφή της

Ο δυτικός, στα όρια της καταστροφής του πολιτισμού, καλείται να ανακαλύψει λησμονημένο Χριστιανισμό, στην αυθεντική μορφή του

Αλλιώς:

- **Κίνδυνος πνευματικής αυτοκτονίας Δυτικού κόσμου, άλωσης από εξτρεμιστικά θρησκευτικά στοιχεία.**

Ισλάμ: εμφάνιση με μία δυναμική που τρομάζει.

Κατάκτηση Ευρώπης από Ισλάμ. Απανωτά κτυπήματα αυτοκτονίας τζιχαντιστών, πιστοί στο σύνθημα:

- **«Το σπαθί του μωαμεθανού, που χρησιμοποιείται στον αγώνα για την πίστη, είναι το κλειδί που ανοίγει τον παράδεισο». Σκοτώνουν και αυτοκτονούν οι ίδιοι, πιστεύουν ότι θα κερδίσουν παράδεισο, σύσφιξη Ευρώπης, προσπάθεια μετατροπής της σε ισλαμική**

Ο αυθεντικός χριστιανισμός αποτελεί ψυχή Δυτικού πολιτισμού, εγγύηση κάθε αυθεντικής προόδου

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΗΣ, ΑΙΤΙΑ

ΜΕΡΟΣ Γ΄

ΤΜΗΜΑ Ι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

2. Κύρια αίτια της αποστασιοποίησης των ενηλίκων ως προς την πίστη και την εκκλησιαστική ζωή

α) Η φθορά της έννοιας «Εκκλησία» ως η αιτία αρνητισμού των λαϊκών μελών της

2. Κύρια αίτια της αποστασιοποίησης των ενηλίκων ως προς την πίστη και την εκκλησιαστική ζωή

Ευδαιμονισμός, αμοραλισμός, λογικοκρατία, αγνωστικισμός > ο δυτικός άνθρωπος άτομο και αριθμός, λησμοσύνη ύπαρξη εντός του πνεύματος του Θεού

α) Η φθορά της έννοιας «Εκκλησία» ως η αιτία αρνητισμού των λαϊκών μελών της

Κοινή πεποίθηση ότι η έννοια «Εκκλησία» εφθάρη. > Αλλοτριωμένη αντίληψη για τον όρο > ενίσχυση αντιεκκλησιαστικού κινήματος «εκσυγχρονιστών», δημιουργία σύγχυσης στα χλιαρά μέλη της, απογοήτευση σε συνειδητοποιημένα μέλη

Εκκοσμίκευση, εκλογίκευση «θρησκείας» > αποξένωση από Εκκλησία

Μονομερής αντίληψη ζωής, στήριξη μόνο στη λογική, όχι αρκετή για εξασφάλιση ολοκληρωμένης αυθεντικής κοινωνικής ζωής

Προσπάθεια παγίωσης αντίληψης ότι η Εκκλησία παράγοντας οπισθοδρόμησης, συντήρησης, εχθρός προόδου, επιστήμης και τεχνολογίας.

Υπό πρόσχημα ελευθερίας και «ανθρωπίνων δικαιωμάτων» κήρυξη αγώνα «απελευθέρωσης», απεξάρτησης ανθρώπου από το «πρέπει», περιθωριοποίησης «θρησκείας» στην ιδιωτική σφαίρα, «θρησκευτικού», εκκλησιαστικού αποχρωματισμού κοινωνίας.

Κάθε τι ιερό απάδει από δεδομένα «νέας εποχής», «σύγχρονου ανθρώπου»

> Εκκλησιασμός = οπισθοδρομικότητα, αγάπη = γραφικότητα, ευλάβεια = εκτός τόπου και χρόνου

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΗΣ, ΑΙΤΙΑ
ΜΕΡΟΣ Γ΄
ΤΜΗΜΑ Ι.
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

*2. Κύρια αίτια της αποστασιοποίησης των ενηλίκων ως προς την πίστη και την εκκλησιαστική ζωή
α) Η φθορά της έννοιας «Εκκλησία» ως η αιτία αρνητισμού των λαϊκών μελών της*

Μεθοδευμένη προσπάθεια εξοστρακισμού «ιερότητας», εν γένει στάσεων ζωής και εννοιών, με τις οποίες η Εκκλησία προσπαθεί να συντηρήσει τη «ζύμην» του Χριστού, να γαλουχήσει μέλη της κοινωνίας μενάματα χριστιανικής παράδοσης

Η Εκκλησία όχι κυβερνητικός οργανισμός, παράρτημα κοινωνικών υπηρεσιών κράτους.

Χώρος αλληλοπεριχώρησης διακονίας Θεού και ανθρώπων με σκοπό την οικοδομή του σώματος του Χριστού.

1. Η περί της Εκκλησίας λαθεμένη αντίληψη ως κλειστού ευσεβιστικού σώματος των αυτοδικαιωμένων ως αιτία του αρνητισμού και απομάκρυνσης από αυτήν των μελών της

Συχνά μεταξύ μελών Εκκλησίας ακούγεται: ημείς και οι άλλοι. Δυσκολία συναίσθησης Εκκλησίας ως μητέρα μετανουόντων, ότι στην καρδιά Της υπάρχει η χαρά της μετάνοιας, όχι ο τρόμος κόλασης

Η Εκκλησία καλείται να ανασυνθέσει θρυμματισμένο κόσμο, να αναμορφώσει το κάλος της θείας εικόνας στην ψυχή

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΗΣ, ΑΙΤΙΑ
ΜΕΡΟΣ Γ΄
ΤΜΗΜΑ Ι.
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

2. Κύρια αίτια της αποστασιοποίησης των ενηλίκων ως προς την πίστη και την εκκλησιαστική ζωή
α) Η φθορά της έννοιας «Εκκλησία» ως η αιτία αρνητισμού των λαϊκών μελών της

2. Η γενικότερη ευθύνη του κλήρου και των λοιπών εργαζομένων στο σώμα της Εκκλησίας για την αποστασιοποίηση από αυτήν των μελών της

Ευθύνη ποιμένων: λόγω αλλοίωσής τους εν όψει σύγχρονης πραγματικότητας; Όμως το φαινόμενο διαχρονικό.

Απόστολος Παύλος: *«Παρακαλῶ ... σκοπεῖν τοὺς τὰς διχοστασίας καὶ τὰ σκάνδαλα ... οἱ γὰρ τοιοῦτοι τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ οὐ δουλεύουσιν, ἀλλὰ τῇ ἑαυτῶν κοιλίᾳ, καὶ διὰ τῆς χρηστολογίας καὶ εὐλογίας ἐξαπατῶσι τὰς καρδίας τῶν ἀκάκων»* (Ρω. 16:17–18)

Κληρικοί σήμερα πιστεύουν ότι το έργο τους αρχίζει και τελειώνει με ιεροπραξίες, ή στη διατήρηση στους πιστούς μίας μαγικής «θρησκευτικότητας» ή με το να μην δημιουργούν εντάσεις με ενορίες

Ωστόσο, κάθε ενέργεια πρέπει να έχει αφετηρία και κατάληξη την Αγία Τράπεζα

Όμως γνησιότητα ποιμένα, δύσκολη υπόθεση. Δύσκολη η δράση με ανιδιοτέλεια

Σημαντικό το γεγονός:

- Μυστηριακή διακονία και υλική συμπαράσταση στους πάσχοντες αλληλοπεριχωρούνται

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΗΣ, ΑΙΤΙΑ
ΜΕΡΟΣ Γ΄
ΤΜΗΜΑ Ι.
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

*2. Κύρια αίτια της αποστασιοποίησης των ενηλίκων ως προς την πίστη και την εκκλησιαστική ζωή
α) Η φθορά της έννοιας «Εκκλησία» ως η αιτία αρνητισμού των λαϊκών μελών της*

3. Η μεταλλαγμένη εικόνα της Εκκλησίας σε εκκοσμικευμένο οργανισμό ως αιτία αποξένωσης από αυτήν των μελών της

Ιδεολογίες, Μαρξισμός: Εκκλησία μία απομυθοποιημένη, υπερνικημένη πραγματικότητα, οργανισμός επιβολής καπιταλιστικών απόψεων > οδηγούμαστε σε αθησκευτική εποχή

Παρότι η Εκκλησία νικά, ποιμένες δεν ενστερνίζονται ακατάβλητη δύναμή Της: αντιμετώπισή Της σαν εκκοσμικευμένο οργανισμό, με στοιχεία φθοράς (εξουσία, ανταγωνισμός, γραφειοκρατία, ατομικισμός, ιδιοτέλεια). Προσπάθεια ιδεολογικής θωράκισης αυτής της εικόνας. Ο άνθρωπος ακούγοντας ποιμένες «ζητεί δοκιμήν τοῦ ἐν αὐτοῖς λαλοῦντος Χριστοῦ» (Β΄ Κορ. 13:3), όχι του εντός τους λαλούντος εαυτού τους

Αρνητική επίδραση σε κάθε άνθρωπο. Διαστρεβλωμένη εικόνα εκκλησιαστικού γεγονότος και Ευαγγελίου

> σωρεία παρανοήσεων εκκλησιαστικής αλήθειας > απόρριψή Της

Ο κενός εκκλησιαστικός λόγος δεν έχει σχέση με τον Λόγο. Είναι λόγος που «εἰς τὸν ἀέρα λαλεῖται» (Α΄ Κορ. 14:9).

Εντολή Απ. Παύλου: «βλέπετε μή τις ὑμᾶς ἔσται ὁ συλαγωγῶν διὰ τῆς φιλοσοφίας κατὰ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου καὶ οὐ κατὰ Χριστόν» (Κολ. 2:8)

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΗΣ, ΑΙΤΙΑ
ΜΕΡΟΣ Γ΄
ΤΜΗΜΑ Ι.
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

2. Κύρια αίτια της αποστασιοποίησης των ενηλίκων ως προς την πίστη και την εκκλησιαστική ζωή

β) Το αντιεκκλησιαστικό πνεύμα και η επίδρασή του στον αρνητισμό των λαϊκών μελών της

1. Οι σύγχρονες εκδηλώσεις του αντιεκκλησιαστικού πνεύματος

Εποχή μας: διανοούμενοι, πολιτικοί, δημοσιογράφοι κλπ με αντιεκκλησιαστικό πνεύμα. Υπόσκαψη έργου Εκκλησίας, αίτια απομάκρυνσης μελών. Σκανδαλολογία μαζί με νομοθετικά μέτρα, πρόταση συλλόγων («Η Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου», «Σύλλογος των αθέων») για περιθωριοποίηση Εκκλησίας

Επιδίωξη πλήρους αποδυνάμωσης Εκκλησίας από «φωταδιστές», με πλήρη άγνοια ορθόδοξης παράδοσης

«Λογοτεχνάδες» με κάποια συγγραφική ικανότητα: Προσπάθεια να περάσουν με πολύ τέχνη αντιεκκλησιαστικά μηνύματα > κρίση συνείδησης στους αναγνώστες. «Εκσυγχρονιστές»: προσπάθεια παγίωσης αντίληψης περί Εκκλησίας ως παράγοντα οπισθοδρόμησης, συντήρησης. Συνεπώς:

- **Υπό πρόσχημα «ελευθερίας» και «ανθρωπίνων δικαιωμάτων», όχι «ανθρωπίνων υποχρεώσεων»**

Κήρυξη αγώνα «απελευθέρωσης», απεξάρτησης από διάφορα «πρέπει», περιθωριοποίησης Εκκλησίας στη σφαίρα ιδιωτικής ζωής, εκκλησιαστικού αποχρωματισμού κοινωνίας.

2. Οι φορείς του αντιεκκλησιαστικού πνεύματος ευεργέτες της Εκκλησίας

Οι φορείς αντιεκκλησιαστικού πνεύματος ευεργέτες, παρά τον σκανδαλισμό. Συμβολή στη διόρθωση εργατών Εκκλησίας

Ανιδιοτελείς εργάτες οδηγούνται σε αυτοκριτική. Τα μέλη γίνονται συνειδητότερα, επαναφορά πολλών αποστασιοποιημένων

ΘΕΜΑ 2^ο:
ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ
ΓΙΑ
ΝΗΣΙΟΒΑΠΤΙΣΜΟ
ΚΑΙ
ΑΝΑΔΟΧΟ

ΜΕΡΟΣ Α΄

Η ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ

ΩΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΚΛΑΔΟΣ

**ΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ ΣΤΗΝ ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΗ ΚΑΙ
ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΣΚΕΨΗ ΚΑΙ ΠΡΑΞΗ**

ΚΑΙ ΟΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΕΡΕΥΝΑΣ ΤΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

**ΒΑΣΙΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ ΣΤΗΝ ΚΑΤΗΧΗΣΗ ΚΑΙ
ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΓΩΓΗ**

ΣΗΜΕΙΟ 4β, 1–2 (σελ. 131–134)

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΓΙΑ ΝΗΠΙΟΒΑΠΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΑΝΑΔΟΧΟ

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

4. Η Κατήχηση στην Ανατολή από τους μεταποστολικούς χρόνους και ειδικότερα από την περίοδο των διωγμών μέχρι και την πτώση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας

β) Ο νηπιοβαπτισμός και η ειδική Κατηχητική και Χριστιανοπαιδαγωγική μέριμνα της Εκκλησίας για τα παιδιά και τους νέους

Είδαμε στην προηγούμενη ενότητα στο πλαίσιο της ιστορικής προσέγγισης τα σημεία 3–6 της παραγράφου β):

συμμετοχή παιδιών στη Λατρεία, νεαροί μάρτυρες, οργανωμένες προσπάθειες, χριστιανοπαιδαγωγικές μαρτυρίες, κυριότερες κατηχητικές σχολές (και ως έμμεσες μαρτυρίες νηπιοβαπτισμού)

Διαπίστωση μέριμνας αρχαίας Εκκλησίας για κατήχηση παιδιών και νέων

Σήμερα:

Νηπιοβαπτισμός στοιχείο μόνιμης κατηγορίας: Προτεστάντες: η εν λόγω πράξη στερείται αγιογραφικής βάσης

Κύριο επιχείρημα: «ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται» (Μρ. 16:16) Απομόνωση χωρίου από συμφραζόμενα > παρερμηνεία. Το χωρίο αποτυπώνει το προαπαιτούμενο του ενήλικα για ένταξή του στην Εκκλησία, μάλιστα κατά την αρχή διάδοσης Ευαγγελίου ή κατά την εποχή διωγμών.

Ισχύει σήμερα στην εξωτερική Ιεραποστολή ή στην προαπαίτηση ένταξης απίστου, άθεου στην Εκκλησία

Πώς δικαιολογείται η πράξη νηπιοβαπτισμού;

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΓΙΑ ΝΗΠΙΟΒΑΠΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΑΝΑΔΟΧΟ

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

4. Η Κατήχηση στην Ανατολή από τους μεταποστολικούς χρόνους και ειδικότερα από την περίοδο των διωγμών μέχρι και την πτώση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας

β) Ο νηπιοβαπτισμός και η ειδική Κατηχητική και Χριστιανοπαιδαγωγική μέριμνα της Εκκλησίας για τα παιδιά και τους νέους

1. Ο θεσμός του νηπιοβαπτισμού από τους πρωτοχριστιανικούς χρόνους και η γενικότερη εικόνα ως προς τη συμμετοχή των παιδιών και των νέων στη ζωή της Εκκλησίας

Στην Κ. Δ. όχι σαφής λόγος περί νηπιοβαπτισμού, συμμετοχής στη Θεία Ευχαριστία των παιδιών, όμως όχι απαγόρευση

Αντίθεση με νηπιοβαπτισμό: υποτίμηση ιδιαίτερου ενδιαφέροντος Χριστού για παιδιά (Μθ. 19:13–15).

Παραγνώριση γεγονότος, ότι, σύμφωνα με Απ. Παύλο: βάπτισμα αντικατάσταση οκταήμερης περιτομής (Κολ. 2:11)

Παραγγελία **Χριστού**: «πορευθέντες μαθητεύσατε ...» (Μθ. 28:19) > το Βάπτισμα ορίζεται ως προϋπόθεση εισόδου στην Εκκλησία

Προτροπή **Απ. Πέτρου** προς το πλήθος για μετάνοια και βάπτισμα αφορά και στα τέκνα: «Μετανοήσατε και βαπτισθήτω ἕκατος ὑμῶν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καὶ λήψεσθε τὴν δωρεὰν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ὑμῖν γὰρ ἐστὶν ἡ ἐπαγγελία καὶ τοῖς τέκνοις ὑμῶν καὶ πᾶσι τοῖς εἰς μακρὰν.» (Πρξ. 2:38–39)

Μετάβαση **Απ. Παύλου** εις Φιλίππους: βάπτισμα Λυδίας και ὅλης της οικογένειάς της: «ὡς δὲ ἐβαπτίσθη [ἡ Λυδία] καὶ ὁ οἶκος αὐτῆς, παρεκάλεσε λέγουσα ...» (Πρξ. 16:15). Αρχισυνάγωγος Κρίσπος: «ὁ δὲ ἀρχισυνάγωγος ἐπίστευσε τῷ Κυρίῳ σὺν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ τῶν Κορινθίων ἀκούσαντες ἐπίστευον καὶ ἐβαπτίζοντο» (Πρξ. 18:8). Στην Α΄ Κορ. 1:16: Απ. Παύλος εβάπτισε «καὶ τὸν Στεφανᾶ οἶκον»

Ἅγιος Ειρηναίος: ο Χριστός ἦλθε στη γη για να μας σώσει όλους «που θα αναγεννηθούν δι' αυτού εν Θεῷ – νήπια παιδιά, εφήβους, νέους και γέρους» (PG 7, 783–784). **Ωριγένης**, μεταφέρει αποστολική παράδοση: Από τους Ψαλμούς και τον Ιώβ φαίνεται ότι και ένα παιδί έχει αμαρτία για την οποία πρέπει να προσφέρει κάποια θυσία ... Για αυτό η Εκκλησία ἔλαβε παράδοση να βαπτίζονται τα παιδιά, ἔμφυτη η μόλυνση αμαρτίας, πρέπει να ξεπλυθεῖ δι' ὕδατος και Πνεύματος. (PG 14, 407)

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΓΙΑ ΝΗΠΙΟΒΑΠΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΑΝΑΔΟΧΟ

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

4. Η Κατήχηση στην Ανατολή από τους μεταποστολικούς χρόνους και ειδικότερα από την περίοδο των διωγμών μέχρι και την πτώση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας

β) Ο νηπιοβαπτισμός και η ειδική Κατηχητική και Χριστιανοπαιδαγωγική μέριμνα της Εκκλησίας για τα παιδιά και τους νέους

Απόλυτη ισχύ η επισήμανση αγίου Νεκταρίου: Πουθενά στην Αγία Γραφή δεν φαίνεται ο Χριστός να αποκλείει βάπτισμα νηπίων, ή ότι οι Απόστολοι στις περιόδους τους δεν βάπτιζαν τα νήπια των πρώην ειδωλολατρών που βαπτίζονταν

Αντιφάσεις και στους Προτεστάντες: εποχή Μεταρρύθμισης υποστήριξη απόρριψης νηπιοβαπτισμού με πάθος από Αναβαπτιστές. Ο Λούθηρος στη *Μεγάλη Κατήχηση*: νηπιοβαπτισμός σύμφωνος με Αγία Γραφή, αναγκαίος, αρεστός στον Θεό. Όμοια και οι Καλβίνος και Ζβίγγλιος

2. Η αναγκαιότητα του νηπιοβαπτισμού σε αντιπαραβολή με τον ισχυρισμό της παραβιάσεως της ελευθερίας του ανθρώπου

Βούληση δεν συμβάλλει στην πραγμάτωση σκοπών Βάπτισης: Χάρισμα, πνευματική αναγέννηση. Φυσική μας γέννηση με βούληση Θεού, έτσι και στην πνευματική αναγέννηση. Μ. Βασίλειος: Βάπτισμα: ίδια αξία με αξία αναπνοής για ζωή

Εκκλησία: Κατ' οικονομία αεροβάπτισμα για μη στέρηση σωτηρίας από παιδί που αποθνήσκει. Τελείται από κάθε Ορθόδοξο Χριστιανό, ανύψωση στον αέρα, τρεις φορές, λέγοντας: «Βαπτίζεται ...»

Εάν επιζήσει, ο ιερέας διαβάσει ευχές χωρίς τριπλή κατάδυση στο νερό (και Χρίσμα). Βάπτισμα χωρίς ερώτηση στο παιδί, χωρίς συγκατάθεσή του; Το παιδί έρχεται στον κόσμο χωρίς συγκατάθεσή του, μαθαίνει συγκεκριμένη γλώσσα, παρακολουθεί σχολείο, δέχεται συγκεκριμένη τροφή

Όταν μεγαλώσει, ελεύθερο να εγκαταλείψει Εκκλησία

ΜΕΡΟΣ Β΄

Η ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΞΗ ΣΤΗΝ ΠΑΙΔΙΚΗ ΚΑΙ ΕΦΗΒΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

ΣΗΜΕΙΟ 4β (σελ. 432–435)

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΓΙΑ ΝΗΠΙΟΒΑΠΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΑΝΑΔΟΧΟ

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

4. Οι λαϊκοί στο έργο της Κατήχησης και Χριστιανικής αγωγής

β) Ο ανάδοχος

Ο θεσμός γνωστός από πρώτους αιώνες. Στους «τελείους τὴν ἡλικίαν» ο ανάδοχος ιδίου φύλου, εγγυητής πίστεως μέλλοντος να βαπτισθεί. Ο ίδιος μνημένος στα θεία: σε θέση να οδηγήσει «πρὸς ἀναγωγὴν ἱερὰν» (ἅγιος Μάξιμος) τον μέλλοντα να βαπτίσει

Ἅγιος Συμεών Θεσσαλονίκης: Πρέπει να προσέχουμε να κάνουμε αναδόχους «φιλευσεβεῖς καὶ διδασκάλους σχεδὸν τῆς πίστεως». (PG 155, 213)

1. Ο ρόλος του αναδόχου και οι νομικίστικες αντιλήψεις

Επικράτηση νηπιοβαπτισμού: ο ανάδοχος λειτουργεί ως «ἐγγυητὴς εἰς Χριστὸν» (Συμεών Θεσσαλονίκης, PG 155, 213)

Προσφέρει το παιδί στην Εκκλησία, αποκρίνεται στην τέλεση Βαπτίσματος ἀντὶ αὐτοῦ

Διαμόρφωση διαφόρων ἀντιλήψεων στο πλαίσιο επικράτησης ἔννοιας «κουμπαριάς» και ιδιωτικὸ ἰδιωτικὸ χαρακτήρα Μυστηρίου. Προβολὴ ἐρωτημάτων: Μπορεῖ να γίνει κανεὶς ἀνάδοχος παιδιῶν με διαφορετικὸ φύλο; Δεν γίνεται κατανοητὴ ἡ διὰ τοῦ Βαπτίσματος υπέρβαση φυσικῶν ορίων και καταναγκασμῶν

Στο ἴδιο πλαίσιο κοσμικὸ ἰδιωτικὸ χαρακτήρα και τὸ ἐρώτημα γιατί να αποκλείεται ὡς ἀνάδοχος πρόσωπο ἄλλου δόγματος ἢ θρησκείας.

4. Οι λαϊκοί στο έργο της Κατήχησης και Χριστιανικής αγωγής

β) Ο ανάδοχος

2. Η αποστολή και οι υποχρεώσεις του αναδόχου

Ανάδοχος: ομολογεί ορθόδοξη πίστη > ανάληψη υποχρέωσης (μαζί με γονείς) διδασκαλίας της ορθόδοξης πίστης (όταν ο φωτισθείς έλθει σε κατάλληλη ηλικία). Ανάληψη αποστολής παροχής στο παιδί αγωγής, ώστε αυτό «τηρεῖν τὰ τῆς πίστεως, καὶ χριστιανικῶς ζῆν» (Συμεών Θεσσαλονίκης, PG 155, 213)

Σημαντικότητα θέσης του στη διαδικασία ένταξης παιδιού στην Εκκλησία συνάγεται και εκ των εξής:

α) Πνευματική συγγένεια μεταξύ αναδόχου, παιδιού και γονέων. Ο ανάδοχος πνευματικός πατέρας του παιδιού. Σε περίπτωση χηρείας ενός από τους γονείς, απαγορεύεται ο γάμος με τον ή την ανάδοχο

β) Κώλυμα για γονείς παιδιού, αθέους, μη χριστιανούς, αιρετικούς, ανίκανους προς δικαιοπραξία, μοναχούς (εκτός και υπάρχει επείγουσα ανάγκη). Ο άγιος Συμεών Θεσσαλονίκης επισημαίνει ότι σε περίπτωση παραβίασης τα πρόσωπα αυτά δεν φωτίζουν, αλλά σκοτίζουν τα παιδιά. Ποια η κοινωνία του φωτός με το σκοτάδι;

γ) Πολιτικός γάμος (σύμφωνο συμβίωσης) κώλυμα

δ) Κώλυμα για άσχετους με περιεχόμενο Ορθόδοξης πίστης και ζωής, αδυναμία ακόμη και απαγγελίας Συμβόλου πίστεως

ε) Κώλυμα για μικρά παιδιά λόγω ανωριμότητας, ιδιαίτερα όσα είναι κάτω των δέκα ετών

Σήμερα απώλεια σημασίας θεσμού: ανάγκη επανάκτησης

Επανάκτηση στο πλαίσιο αναδιοργάνωσης ενοριακής ζωής: καθοδήγηση σε αυτήν των υποψηφίων αναδόχων για το σημαντικό έργο και υποχρεώσεις που αναλαμβάνουν

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΓΙΑ ΝΗΠΙΟΒΑΠΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΑΝΑΔΟΧΟ

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

4. Οι λαϊκοί στο έργο της Κατήχησης και Χριστιανικής αγωγής

β) Ο ανάδοχος

3. Ο ανάδοχος και η συμμετοχή του νεοφώτιστου στο Μυστήριο της Θείας Κοινωνίας

Θεολογία Μυστηρίων: συχνή μετοχή νεοφωτίστων στη Θεία Ευχαριστία. Νεοφώτιστο νήπιο: Αμέσως μετά τη Βάπτιση

Επικρατήσασα συνήθεια: το νήπιο να κοινωνεί τρεις φορές μετά τη Βάπτισή του. Στη συνέχεια αμέλεια υποχρέωσης γονέων και αναδόχου να κοινωνήσει το νήπιο > τα παιδιά ξεσπούν σε κλάματα όταν προσέρχονται

Καθήκον: το νήπιο συχνότατα στη Θεία Κοινωνία > ευλογία και δύναμη

Λατρευτική και μυστηριακή ζωή παιδιών, εφήβων: το τελειότερο είδος Παιδείας και αγωγής